

Milla Mäenpää-Engelbredt
Meri ja vesiratkaisut/Vesien ja merenhoito

26.6.2025

SYKE/2025/1089

Julkinen

Ympäristöministeriö
Kirjaamo
kirjaamo.ym@gov.fi
00023 Valtioneuvosto

Viite: VN/31537/2024
Asia: Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 13.5.2025 Vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista

Suomen ympäristökeskuksen lausunto

Suomen ympäristökeskus (jäljempänä Syke) kiittää tilaisuudesta lausunnon antamiseen ja esittää seuraavat näkemykset. Ne jakaantuvat kommentteihin ehdotuksen yleisistä linjauksista ja yksityiskohtaisempiin huomioihin pykäläehdotuksista ja ympäristövaikutusten arvioinnista. Sykessä lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet useat asiantuntijat eri yksiköistä. Lausunnon antamiseen on saatu lisäaikaa 30.6.2025 asti lainsäädäntöneuvos Erja Werdiltä (sähköposti 18.6.2025).

Tausta

Vuoden 2025 alusta astuivat voimaan vesienhoitolain säännökset vesien tilan tavoitteista (20 a §) ja vesien heikentämättömyysvaatimuksesta (20 b §). Kyseiset vesienhoidon ympäristötavoitteet lisättiin ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien luvanmyöntämisedellytyksiksi (YSL 49 §, VL 3:4 §). Ehdotetut muutokset liittyvät 1.1.2025 voimaan astuneen vesienhoitolain muutoksen (996/2024) myötä tullee tarpeelliset päivitykset vesienhoidon asetukseen. Asetusmuutoksen keskeisenä sisältönä on tarkentaa laintasoista sääntelyä sekä varmistaa, että perustuslain 80 §:n edellyttämät säännökset sisältyvät velvoittavaan lainsäädäntöön. Tässä muutoksessa vesiputtedirektiiviin perustuvia vesienhoidon suunnittelussa keskeisiä luokittelussa sovellettavia säännöksiä tarkistettaisiin ja lisättäisiin. Nämä koskevat pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämistä, eräitä määritelmiä, pintavesityyppejä, pintaveden ekologisen tilan luokittelua, biologisen tekijän tilan luokittelua sekä pintavesityyppien vertailuolojen ja tyyppikohtaisten raja-arvojen määrittämistä.

SYKEN LAUSUNTO

YLEISPERUSTELUT

Esitetty asetusmuutos on Syken näkemyksen mukaan tarpeen ja pääosin tarkoituksenmukainen. Kuten asetuksen perusteluissa todetaan, laatutekijäkohtainen arviointi ja tila-arvion tiukempi sitovuus voimassa olevan lainsäädännön mukaan edellyttää, että tilan arviointia koskevia säännöksiä tarkennetaan.

Asetuksen vaikutukset (luku 2.4)

Asetuksen vaikutuksissa todetaan, että asetuksella itsessään ei olisi vaikutuksia viranomaisten toimintaan tai julkiseen talouteen. Asetuksessa määrätään Suomen ympäristökeskukselle velvoittava tehtävä, jota ei ole aikaisemmin määritelty lainsäädännössä Sykelle. Tämä tulee ottaa huomioon esityksen vaikutuksia arvioitaessa. Nykytilaan nähden muutos ei ole merkittävä koko julkisen talouden kokonaisuuden kannalta, mutta Syken resursseihin kohdistuvat budjettivaikutukset tulee huomioida ja arvioida. Vaikutukset riippuvat siitä, miten laajaksi esitetty velvoite tulkitaan (huomio 12 b § perusteluihin) ja mitä jatkossa rahoitetaan.

PYKÄLÄKOHTAISET KOMMENTIT

3 § Pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittäminen

Kyseiseen pykälään on lisätty tarkennus siitä, milloin vesimuodostumia voidaan tarkastella ryhmänä. Ryhmien käytön tarkennus säädöstasolla on tarpeellinen. Perusteluissa tulisi tuoda esiin ryhmittelyn käytön taustalla olevaan säätelyyn eli onko kyseinen lisäys direktiivin tai muun tulkin mukainen. Pohjavesien osalta direktiivi mainitsee vesimuodostumien ryhmän liitteessä 2 luvussa 2 ominaispiirteiden tarkastelun, liitteessä 5 luvussa 2 seurannan sekä vesienhoitosuunnitelmien yhteydessä. Pintavesien osalta vesimuodostumien ryhmä mainitaan alustavassa ominaispiirteiden kartoittamisessa direktiivin liitteessä 2 luvussa 1.

Syken näkemys on, että nyt ehdotettu säännös on muotoilultaan tarpeettomasti tiukempi kuin mikä on yleinen käytäntö EU:ssa ja EU:n teknisessä raportoinnissa. Asetuksessa ja perustelumuiotiossa rajataan vesimuodostumien ryhmien muodostaminen kullekin vesienhoitoalueelle erikseen. Tämä rajausta ei ole Suomen oloissa tarpeen, vaan ryhmien muodostaminen voi joskus olla tarkoituksenmukaisempaa tehdä yli vesienhoitoaluerajojen. On huomioitavaa, että EU vesijohtajien hyväksymä VPD raportointiohje sallii tämän ([Water Framework Directive - River Basin Management Plans - 2022 Reporting v6.6. - WFD Reporting Guidance 2022](#) s.52-53 (Schema element: qeGrouping)).

Lisäksi vaatimus samasta pintavesityypistä ei ole välttämätön. Raportoinnissa ei tarkisteta ryhmään kuuluvien vesimuodostumien tyyppiä, vaan vesimuodostumien tulee olla "samankaltaisia". Tämä sallisi yhdistellä laatutekijän vaatimusten mukaan ryhmäksi vesimuodostumia, joiden tyyppi ei ole sama, mutta vesimuodostuma on samankaltainen, kun katsotaan tilaa ja paineita. Lisäksi ryhmittelyn tulee olla tieteellisesti tai teknisesti perusteltua.

Keskeistä ryhmien käyttämisessä on, että luokitusta tehtäessä tietojen saanti ryhmään kuuluvien vesimuodostumien laatutekijäkohtaisista seurantatuloksista on saatavilla.

Pohjavesien ryhmittelyn edellytykset ovat linjassa pohjavesien ryhmittelyn periaatteiden kanssa, jotka ovat esitetty pohjaveden seurantaohjelmien ohjeistuksessa.

9 § Määritelmät

Syken näkemykset 9 pykälään ehdotettuihin lisättäviin määritelmiin:

4 a) Vertailualue:

Perusteluissa oleva viittaus 10 §:än tulisi korjata viittaamaan 12 b §:än.

5) Ekologinen laatusuhde:

Tässä mainittu direktiivin liite ja on kannatettavaa tuoda vesipuitedirektiivin liitteen ja kansallisen ohjeistuksen määritelmä säädöstasolle myös Suomessa.

6) Luokittelujakso:

Syke huomauttaa, että luokittelujakson perustelut ovat varsin suppeat. Perusteluissa ei kerrota, miksi käytössä on ajanjakso eikä esimerkiksi tietty vuosi. Tähän tulee tarkentaa myös, onko määritelmä direktiivistä tai muusta EU tason ohjeistuksesta. Asiaa avataan vasta 12 a §:n perusteluissa.

10 § Jaottelu pintavesityyppeihin

Pykälän 10 perusteluissa jokisuiden vaihtumisalueiden osalta perusteluissa tukeudutaan vesienhoidon alkuaikojen aikaiseen tulkintaan siitä, miksi jokisuiden vaihtumisalueiden pintavesikategoriaa ei Suomessa oteta käyttöön.

Nyt uuden tutkimustiedon valossa rannikkovesien tyyppeihin on mahdollisesti tarve lisätä ns. jokisuutyyppä, koska jokisuuvesimuodostumien on todettu eroavan ekologisesti ja hydrografisesti ympäröivistä vesimuodostumista (JokisuuTypes-projektin loppuraportti). Jokisuiden vaihtumisalueen tyypeistä ja mahdollisesti oman pintavesikategorian tarpeesta on meneillään selvitystyö Sykessä. Työ valmistuu 2026 lopussa ja indikaattorien kehitys jatkuu vielä sen jälkeen.

Syken näkemys on, että perustelumuistiossa tulisi nostaa esiin mahdollisuus uudelleenarvioon jokisuutyyppien ja/tai jopa uuden pintavesikategorian käyttöönottoon.

Syke korostaa, että erityisesti 10 § :n perusteluissa olevat lauseet ”Makean jokiveden vaikutus rannikkovesissä ei ole pysyvä, vaan hetkellinen ”pluumi”. Näin ollen tällaista vaihtumisalueita ei voida määritellä ja rajata omaksi pintavesikategoriaksi.” antavat nykytiedon perusteella harhaanjohtavan kuvan, joten lauseet tulee selvyiden vuoksi poistaa.

Aluevedet (territorial waters)

Aluevedet eivät ole vesipuitedirektiivin mukainen vesistöluokka. Vesipuitedirektiivin 2.1 artiklan mukaan kemiallinen tila koskee kuitenkin myös aluevettä. Raportointia varten jäsenvaltioita pyydetään tunnistamaan aluevedet, jotta voidaan luoda yhteys aluevesien kemiallisen tilan ja näiden vesien sijainnin välille. Näillä ei ole muuta tarkoitusta kuin tämä yhteys aluevesien maantieteelliseen sijaintiin. Kyseinen määritelmä on syytä lisätä säädösten osalle.

11 § Vesien tilan arviointi

Perustelumuistiossa todetaan, että Luonnonvarakeskuksen (Luke) tulee toimittaa tiedot myös suoraan Sykelle ekologisen luokittelun keskitettyä laskentaa varten. Tämä on kannatettava esitys. Näin nykyinen tehokkaaksi todettu käytäntö, jossa luokitteluun tarvittavat tiedot toimitetaan Lukesta suoraan Syken ylläpitämään tietojärjestelmään ja keskitettyjen laskentojen pohjaksi, pystytään varmistamaan.

Syke huomauttaa, että perusteluissa ei avata, mikä on ”keskitetty laskenta”. Tätä tulee tarkentaa perustelumuistioon.

12 § Pintavesien ekologisen tilan luokittelu

Syken näkemyksen mukaan 12 pykälän sanamuoto ei ole yksiselitteinen ja selkeä vaan siihen jää epävarmuutta siitä, millaista tilannetta tällä tarkoitetaan. Erityisesti pykälässä oleva lause ”Jos vesimuodostuman biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää”. Tätä tulee selvittää, tarkoitetaanko sillä tilannetta, jossa biologiselle laatutekijälle ei voida asettaa tilaluokkaa/keskitetysti laskea tilaluokkaa seuranta-aineiston perusteella vai koskeeko tilannetta, myös arvioitua tilaluokkaa, joka perustuu mallinnukseen, ryhmittelyyn tai asiantuntija-arvioon.

Vesienhoidon 4. kauden luokittelun ohjeistuksen luonnoksen mukaan:

- jos biologisten tekijöiden tilaa ei voida luotettavasti määrittää seuranta-aineiston perusteella eikä arvioituna tilana, vesimuodostuman ekologinen tilaluokka määräytyy fysikaalis-

kemiallisten ja hydrologis-morfologisten tekijöiden perusteella. Tilaluokka ei voi olla tyydyttävää heikompi, koska fysikaalis-kemialliset tekijät voivat yksistään laskea vesimuodostuman tilan enintään tyydyttävään tilaluokkaan.

- jos biologisten tekijöiden tila voidaan luotettavasti määrittää (seuranta-aineiston tai arvioitun tilan perusteella), vesimuodostuman ekologinen tilaluokka määräytyy biologisten, fysikaalis-kemiallisten tai hydrologis-morfologisten tekijöiden perusteella luokitteluopasluonnoksen ja Vesienhoitoasetuksen 12 §:ssä mainittujen tukevia laatutekijöitä koskevien sääntöjen mukaan.

Momentin tekstimuotoilu ei myöskään vastaa nyt perustelumuiuston tulkintaa, eikä vesienhoidon 4. kauden luokittelun ohjeistuksessa esitettyä (opasluonnos s.20):

- ”HyMo-laatutekijöiden tilaluokitus ei yksistään voi laskea vesimuodostuman tilaluokkaa alle hyvän tilan, vaan niiden muutokset huomioidaan niiden aiheuttamien biologisten vaikutusten kautta. Vastaavasti FysKem-laatutekijöiden tilaluokitus ei yksistään voi laskea vesimuodostuman tilaluokkaa alle tyydyttävän tilan, vaan niiden muutokset huomioidaan niiden aiheuttamien biologisten vaikutusten kautta.”

Syken näkemys on, että asetuksen 12 § tulisi muotoilla uudestaan vastaamaan perustelumuiuston ja luokitteluoppaan tekstiä.

Lisäksi ehdotetun asetuksen 12 § perusteluissa kansallisten haitallisten aineiden vaikutus tulee tarkentaa, koska pitoisuuksien ylittyminen vaikuttaa eri tavalla kuin yllä mainitut muut fysikaalis-kemialliset laatutekijät. Kansallisesti määriteltujen haitallisten aineiden pitoisuuksien ylittäessä annettun laatu normin ekologisen tilan luokka alentaa tilaluokan tyydyttävän tilan luokkaan, nyt perustelumuiostiossa käytetty ”korkeintaan” tulisi poistaa, koska se ei tässä kohta vastaa kokonaisuutta, jossa verrataan biologiseen tilaan.

12 a § Biologisen tekijän tilan luokittelu

Syken näkemyksen mukaan 12 a pykälä on keskeinen tilan luokittelun kannalta ja sekä pykälässä että sen perusteluissa on tarkennettavaa.

Muiden aineistojen käyttö

Pykälän tekstissä puhutaan vain seurantatiedoista, eikä oteta kantaa muilla tavoin tehtyjen arviointien rooliin. Kuten perusteluissakin mainitaan, käytännössä tunnistetaan myös muita arviointia tukevia tiedon lähteitä kuin vesimuodostumaa koskeva seurantaohjelman mukainen aineisto. Näiden tukevien menetelmien käytöstä arvioitun biologisen tilaluokan tukena on tarpeen asetuksessakin tuoda esiin.

”Vesipuitedirektiivin liitteessä V edellytetään seurantaohjelmalta ja sen perusteella tehtävältä luokituksesta riittävää luotettavuus- ja tarkkuustasoa, jota on kuvattava myös vesienhoitosuunnitelmassa. Vesipuitedirektiivin yhteisen toimeenpanostrategian puitteissa laaditussa vesienhoitosuunnitelmien jäsenvaltioille vapaaehtoista sähköistä raportointia koskevassa ohjeessa komissio erottelee luokittelun perusteena olevan tietopohjan joko seuranta-aineistoon, ryhmittelyyn, mallinnukseen tai asiantuntija-arvioon.”

Näillä menetelmillä on jo merkitystä luokittelutyössä 4. kaudella biologisten laatutekijöiden arvioitun tilaluokan asettamisessa. Jatkossa on mahdollista, että satelliittitietoihin perustuvaa a-klorofyllipitoisuuden tulkintaa sekä rannikkovesissä että järvissä voidaan käyttää virallisen seuranta-aineiston tuottamiseen.

Syken näkemys on, että asetuksessa ei ole tarkoituksenmukaista kuvata muuttujakohtaista laskentaa näin tarkalla tasolla, koska laskennassa on useita muuttujakohtaisia poikkeuksia. Esimerkiksi kasviplanktonin a-klorofyllipitoisuudelle ja lajistomuuttujille lasketaan havaintopaikkakohtaiset vuosi mediaanit ennen jaksokeskiarvojen laskentaa. Tämä on otettu huomioon perustelumuiostiossa, mutta ei asetustekstiluonnoksessa. Myöskään rannikon pohjaeläinindeksi ei määräydy

havaintopaikkojen keskiarvon mukaan vaan luokitteluajanjakson näytteenottojen uudelleenotannan mukaan.

12 b § Pintavesityyppien vertailuolujen ja tyyppikohtaisten raja-arvojen määrittäminen

Asetusehdotuksen 12 b pykälässä esitetään Sykelle uusi velvoite. Nykykäytäntöön tämä ei tuo merkittävää muutosta vaan Syken on vesienhoidon toimeenpanon alusta lähtien kehittänyt ja määritellyt vertailuolot ja tyyppikohtaiset raja-arvot ympäristöministeriön pyynnöstä. **Nyt asia kuitenkin tuotaisiin säädöstasolle ja Syken vastuulle. Perusteluissa tulisi rajata selkeämmin, että tämä velvoite koskee vain näiden vertailuolujen ja raja-arvojen menettelyllistä puolta eli vahvistamisprosessia, eikä koske kehittämistyötä. Laajempi vertailuolujen tarkistaminen ja/tai kehittäminen tulisi edelleen olla erikseen rahoitettua tai tulla vastaavana lisäyksenä Syken budjettirahoitukseen.**

Pykälän 12 b ensimmäisen momentin viimeiseen lauseeseen liittyen ("*Vertailuolujen määrittäminen perustuu joko vertailualueisiin tai mallintamiseen tai näiden menetelmien yhdistelmään*"), Syke katsoo, että asetuksen tai perusteluiden muotoa tulisi laajentaa vastaamaan vesipuitedirektiiviä. Suomessa esimerkiksi rannikkovesillä on jouduttu hyödyntämään myös historiallista aineistoa, jakaumia sekä asiantuntija-arviota, sillä vertailualueita ja mallinnustuloksia ei ole ollut saatavilla. Vesipuitedirektiivin mukaan voidaan käyttää asiantuntija-arviota, jos vertailualueita tai mallintamista ei voida käyttää (LIITE II luku 1.3 iii)-kohta).

Liite 2 b Ekologisen luokituksen biologisten tekijöiden tilan luokittelussa käytettävät muutujat

- Järvet 6. Kalat: Lisäksi muuttuja indikaattorilajien esiintyminen
Kirjoitusasun korjaus: Tyyppinomaisten -> Tyyppiominaisten (A. Joet 3. Pohjaeläimet)

Vaikutusten arviointi

Asetusluonnoksen liitteenä on luonnos ympäristöselostuksesta, joka perustuu SOVA-lain (200/2005) mukaiseen menettelyyn ja velvoitteeseen. Ympäristöselostuksessa verrataan nykytilaa sekä kahta sääntelyvaihtoehtoa, jossa toisessa vertailuolosta ja raja-arvoista säädettäisiin yksityiskohtaisesti asetuksessa tai kuten nyt päädytty yleistasoisempaan sääntelyyn, jossa määritellään menettely niiden säännölliseksi tarkistamiseksi.

Sääntelyvaihtoehtojen välillä ei nähty suoria ympäristövaikutuksia, mutta nykytilaan verrattuna todetaan, että muutos luokittelussa eli "hyvän tilan tavoite koskee jokaista laatutekijää, eli toimenpiteitä tarvitaan, kunnes kaikkien laatutekijöiden osalta hyvä tila on saavutettu."

Syke on samaa mieltä selostuksessa esitetyn kanssa, että ero ei varsinaisesti ole merkittävä, koska tämä muutos on jo huomioitu uusimmassa luokitteluoppaassa ja sen on direktiivin nykytulkinnan ja olemassa olevan oikeuskäytännön mukainen. Varsinaisesti nyt lausunnolla oleva asetus ei myöskään tuo itsessään muutosta, koska periaate on jo säädetty vesienhoidon ja merenhoidon järjestämistä koskevassa lakimuutoksessa (996/2024).

pääjohtajan sijainen, hallintojohtaja

Terhi Wainio-Biase

Ryhmäpäällikkö

Milla Mäenpää-Engelbredt

Liitteet	Lisää asiakirjan liitteet
Jakelu	Vastaanottajat
Tiedoksi	Kopionsaajat

Asiakirja: SYKE/2025/1089-2 Lausunto vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Terhi Wainio-Biese, Suomen ympäristökeskus, hallintopalvelut
Milla Mäenpää-Engelbredt, Suomen ympäristökeskus, vesien- ja merenhoito

